

Yttrande över Ansvarskommitténs betänkande

Högskoleverket har beretts tillfälle att yttra sig (Fi2007/1536) över Ansvarskommitténs betänkande *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft* (SOU 2007:19). Yttrandet avgränsas till frågor om högre utbildning.

Kommittén föreslår en ny regional geografi med sex till nio regioner som innehåller ”universitet och högskolor med betydande forskningsresurser och arbetsmarknadsregioner, som är tillräckligt stora och dynamiska för att växa av egen kraft” (s. 286/7).

Idag finns minst ett universitet eller en högskola i varje län fördelade på 36 statliga och tre privata lärosäten. I diskussionen om högskolans framtid finns argument för att skapa en ny fördelning av uppgifter mellan lärosäten. Ett förslag som Högskoleverket har fört fram är att vissa lärosäten får i uppdrag att i huvudsak bedriva professionsutbildningar samtidigt som resurser för forskarutbildning och forskning koncentreras till ett mindre antal lärosäten (*Hur har det gått?* Rapport 2007:31R). Den regionala indelning som kommittén föreslår skulle sannolikt bidra till en utveckling i den riktningen.

I fråga om relationen mellan utbildning och arbetsmarknad vill vi påminna om att den högre utbildningens uppdrag inte i första hand är att försörja en specifik region med utbildade medborgare. Det är hela landets behov av högre utbildning som står i fokus, för att inte säga Europas. I detta avseende finns ingen egentlig förbindelse mellan högre utbildning och en administrativ regional indelning av landet. Vi menar också att dimensioneringen av den högre utbildningen bör, mer än idag, ske utifrån nationella analyser och nationella behov. Här är inte de geografiska strukturerna den viktigaste nyckeln till förändring.

Man kan heller inte säga att studenternas val av lärosäte är knutet till en regional logik, men däremot att studentens närhet till ett lärosäte tycks spela en påfallande roll i detta val. Många universitet och högskolor har en tydlig lokal rekrytering av studenter, och utbyggnaden av högskolan har varit betydelsefull för att locka individer utan studietradition i familjen till högre utbildning vilka annars kanske inte skulle ha valt att studera vidare. I det perspektivet kan mångfalden i högskolan komma att minska ifall utredningens förslag innebär att antalet lärosäten bli färre.

Utifrån flera års erfarenheter av uppföljning och utvärdering av högre utbildning i Sverige har Högskoleverket dragit ett antal generella slutsatser om den högre utbildningens förutsättningar och organisation. I samband med Ansvarskommitténs betänkande vill vi särskilt lyfta fram behovet av strukturella förändringar av högskolan. Verkets slutsatser kan sammanfattas i ett behov av samverkan, koncentration och

profilering bland universitet och högskolor. Samhällets resurser för högre utbildning kan användas mer effektivt om utbildningar som idag ges vid ett flertal lärosäten koncentreras till ett färre antal lärosäten. En sådan koncentration kan skapas genom ett ökat samarbete mellan lärosäten samtidigt som tydliga profiler bör stimuleras vid enskilda högskolor. Idag ser vi en likriktning av utbildningsutbudet, och det finns flera exempel på utbildningsmiljöer som är för små för att kunna hålla en tillräckligt hög akademisk nivå med forskningsanknytning, lärarkompetens m.m.

Vi kan också iaktta en internationell tendens till att universitet slås samman för att bättre kunna konkurrera på en internationell utbildningsarena.

Avslutningsvis vill vi också göra Finansdepartementet uppmärksam på att dagens system för tilldelning av resurser till universitet och högskolor hämmar förändringar av det slag som skisseras ovan. Principerna för resurstilldelning måste förändras radikalt för att en utveckling i den riktning som kommittén beskriver ska kunna förverkligas. Mer om det står att läsa i Högskoleverkets yttrande (Dnr 13-3766-05) över utredningen *Ett utvecklat resurstilldelningssystem för högskolan grundutbildning* (SOU 2005:48).

Beslut om yttrande har fattats av universitetskansler Sigbrit Franke i närvaro av kanslichefen Lennart Ståhle och experten Håkan Forsberg, tillika föredragande.

Sigbrit Franke

Håkan Forsberg

Kopia: Utbildningsdepartementet